

Diàleg

AVUI+
Des del 1976

CORPORACIÓ CATALANA
DE COMUNICACIÓ S.L.

ANTONI CAMBREDÓ, president executiu
JOAN ODINA, conseller delegat
ORIOL HUGUET, director general
JOSEP PLANAS, director financer
ESTHER CARALPS, directora de màrqueting i comunicació
PATRÍCIA TARRIDA, cap de distribució
JOAN SERRA, cap de sistemes

RÈPLICA A D. SAM ABRAMS
SOBRE LITERATURA I EXILI

Maria Campillo*

Professora de la UAB

EN SÍNTESI

Viure
l'infern

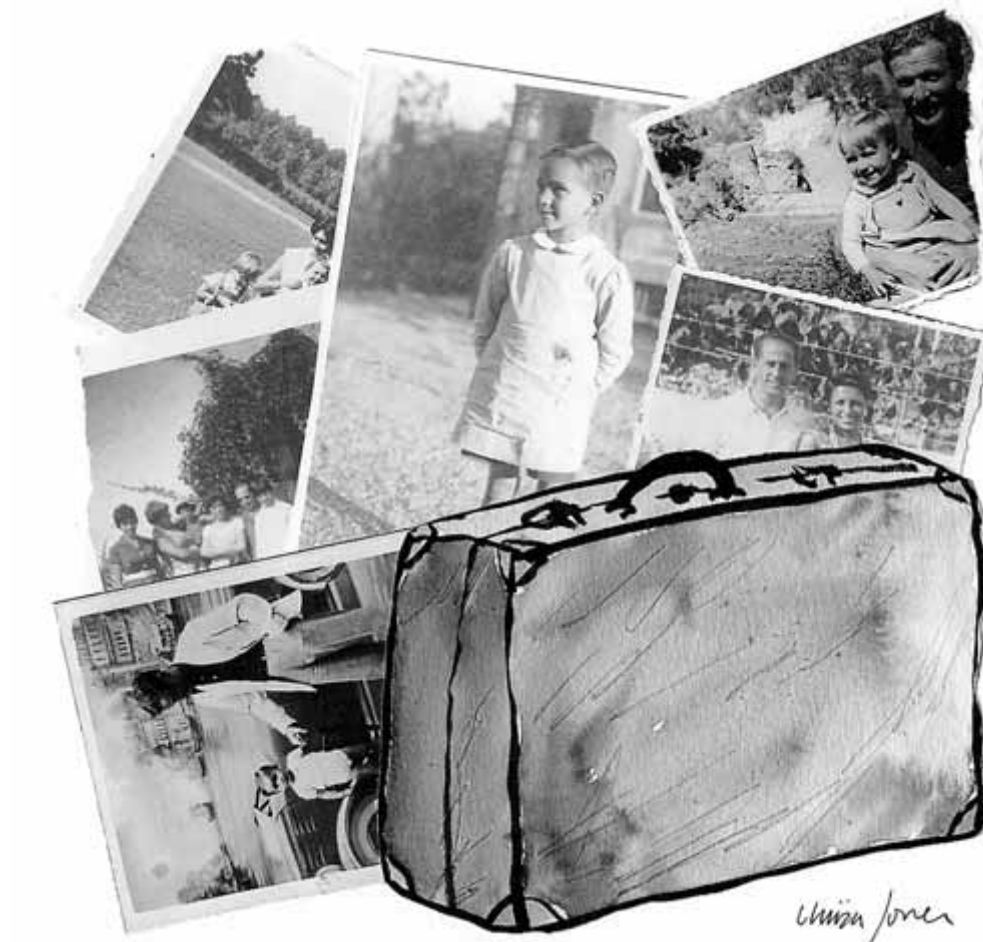
'Play it again, Sam'

Sobre l'exhibicionisme en l'exercici de la crítica existeix un axioma segons el qual les agulles que sostenen la confecció d'un vestit no haurien de veure's un cop acabada la peça. Sam Abrams, poc habituat a aquesta pràctica discreta, va visitar l'exposició *Literatures de l'exili* i, en no veure per les parets les citacions literals del cànon teòric, entra a sac contra la mostra amb l'actitud sagnant de qui no vol o no sap llegir un discurs organitzat entorn d'algunes de les principals qüestions que l'exili ha suscitat en el pensament contemporani, especialment la de la representació del "jo" des de la pèrdua individual i col·lectiva, la de les formes de supervivència o d'adaptació, i la de la construcció de la idea de l'"altre" en els països d'acollida.

L'EXPOSICIÓ, QUE DESPLEGA LA NARRACIÓ DEL desplaçament en forma de viatge té, naturalment, diversos nivells de lectura, de l'emocional i el reivindicatiu al més especialitzat, atès l'alt contingut gràfic i documental inèdit (avis: d'això no se'n diu historicisme, se'n diu recuperació de la memòria); però en qualsevol cas, admet des de les lectures més competents (com la de Narcís Comadira o la de Monika Zgustova a *El País*, 13 i 19, X) fins a les impressions que tota mena de públic ens ha fet arribar. També els directament implicats: Xavier Jordana, resident a Xile, ens deia, trasbalsat, que finalment havia entès la dimensió col·lectiva de la tragèdia identitària del seu avi i dels seus pares.

CAP DE LES LECTURES POSSIBLES HA SABUT fer Abrams. Emparcat en alguns dels clàssics sobre l'exili (i amb el provincianisme de qui no té en compte l'aportació catalana dins l'àmbit anglosaxó), conclou que l'exposició és simple i provinciana, faltada de "substància intel·lectual" (segon avis: deixar les agulles del vestit posades en una exposició d'aquestes característiques no fa més intel·lectual ni menys provincià: fa més pedant). L'indignat autor de l'article retreu, a més, que és incompleta. No vol fer-se el càrrec que una exposició no és un repertori exhaustiu de noms i obres, ni una suma de monografies: implica una tria i una subjecció al discurs. A la mostra es prioritzen unes trajectòries (les de grup i, entre aquestes, les més relacionades amb l'escriptura sobre l'exili) que deixen, obligadament, coses fora, i no precisament la majoria de les que retreu Abrams, sinó d'altres que no diu ni probablement coneix. De les que diu, o ha passat ràpid o no ha volgut mirar. Perquè, dins el calculat equilibri de presències distribuïdes entre la documentació escrita, gràfica, objectual i filmada, els textos literaris a paret, els mapes de trajectòria i la instal·lació *Biblioteca de l'exili*, hi apareix gairebé tothom que hi està implicat (i no tots els que eren fora abans del 39 ho estan en la mateixa mesura). Hi són, però, allà on fa més sentit que hi siguin, i amb el fragment d'obra o d'experiència més exemplar en relació amb el discurs general.

LA POCA ATENCIÓ QUE HA POSAT ABRAMS EN ELS continguts de l'exposició fa el cim en la suposada tendenciositat en la tria de gèneres i autors. La presència de gènere memorialístic (començant

LLUÏSA JOVER

"No vol fer-se el càrrec que una exposició no és un repertori exhaustiu de noms i obres, ni una suma de monografies: implica una tria i una subjecció al discurs"

per la sala que obre la mostra i fins al final, passant per les veus del material filmat, que combina memòria i actualitat) és constant, així com la de correspondència, periodisme i dietaris. Un exemple: ¿Com es pot retreure que no hi sigui la *Crònica de la vida d'Agustí Bartra*, d'Anna Murià, si articula la filmació de Roissy-en-Brie? Pel que fa a la suposada lateralitat de la poesia, la presència dels poetes majors de l'exili és innegable. Abrams pot aduir "veritats elementals" sobre Bartra, però no pot negar el protagonisme del poeta al llarg de l'itinerari. Pot doldre's, també, que no hi és tot Bartra (com no hi és tot Riba o tot Pere Quart), però això no l'autoritza a desacreditar Carner. O Trabal. En el darrer cas, a més, ha interpretat malament el

contingut de la sala *Temperatura*, que, per presentar quatre trajectòries vitals, polítiques i morals distintes, estableix un joc amb el títol de la novel·la del mateix nom però remet al fragment reproduït d'un article de Trabal sobre la temperatura com a factor d'aclimatació a Xile. El retret sobre la limitació geogràfica a favor de l'Amèrica Llatina es fa incomprendible quan hi ha cinc sales dedicades a França i un tractament del primer exili divulgat per primera vegada fora de l'àmbit especialitzat.

PERÒ EL DEBAT EN AQUESTS TERMES ÉS, EN EL FONS, sobrer. L'exili és una qüestió sensible, en efecte, i per això resulta pornogràfic que l'autor del pamflet, tot afirmant que "és un tema sagrat amb el qual no s'hi juga", l'instrumentalitzï per a les seves fòbies tot demostrant que, per a ell, l'exposició té dos inconvenients greus: el comissari Julià Guillamon, a qui no estalvia insults i acusacions, i la producció del CCCB (malgrat l'astuta apel·lació a l'autoritat de Ramoneda). Més enllà de les seves virtuts o defectes, l'exposició serveix a Abrams de pedra contra algú amb qui dissenya, per motius personals o per imparables confrontacions entre crítics. És una injustícia i és inadmissible. Per la resta, *play it again, Sam*.

*Aquest article també el firma Francesc Vilanova, que, juntament amb Maria Campillo, són professors de la UAB i membres de l'assessoria científica de l'exposició *Literatures de l'exili*.

Marçal
Sintes

Del fet, del fet tràgic, han transcorregut dos anys i mig.

Al llarg d'aquest temps, i a pesar que no el conec, ni li he vist mai la cara i ni tan sols sé el seu nom, no he deixat de pensar en ell, de pensar-hi bastant sovint. Em refereixo a l'home andorrà que el 16 de juny del 2003 va descuidar-se la seva filla de divuit mesos dins del cotxe. Segurament l'home devia estar encaparrat pensant en les seves coses i en comptes de portar la petita a casa de la mainadera va dirigir-se directament a la feina, va deixar el cotxe en un aparcament a l'aire lliure i, sense mirar enrere, va caminar cap a la pizzeria on treballava. La nena, de divuit mesos, va restar dins del vehicle durant set hores i va morir a causa de l'alta temperatura. L'altre dia el Tribunal de Corts andorrà va donar a conèixer la sentència del cas, que condemna l'acusat per un delictes d'homicidi per imprudència. Quan es va produir la vista, el mes de febrer passat, l'home estava completament destrossat pel que havia succeït. Un terrible sentiment de culpa el persegueix des que va descobrir la seva filla morta a la cadireta del cotxe. Segurament no haurà d'ingressar a la presó, però estic convençut que això no allegeix ni una espurna el pes de la càrrega que arrossega i haurà de continuar arrossegant, una càrrega tan feixuga que no sé si n'hi ha alguna que ho pugui ser més. La defensa va al·legar en el judici que l'home ja havia complert una pena "natural" a causa del terrible succeís i de la pèrdua de la nena. És veritat: si hi ha un infern es deu assemblar molt al lloc on aquest home viu i viurà per sempre més. m.sintes@hotmail.com